

Казки про чортів

Як дурний злих духів перехитрив

ЯК ДУРНИЙ ЗЛИХ ДУХІВ ПЕРЕХИТРИВ

Був собі батько, бідний батько, називався Іван. Мав він дванадцять синів. Одинадцять було розумних, А дванадцятий — дурний. Той дурний сидів у запічку. А батько з тими синами не знав, що робити. Взяв він їдного, до ліса повіз, здибав сосну: — Що з теї сосни буде, сину? Син каже: — Буде тертиця. Отже він називається трач. Взяв він другого сина, везе до ліса. Стоїть дуб. — Що з того дуба буде? — То буде клепка. То той буде боднар. Взяв третього сина. Стоїть граб. — Сину, що з того граба буде? — Та будуть до млина пальці (до коліс). То буде мельник. Веде четвертого. Стоїть осика. — Що з тої осики буде? — Будуть нецьки. А як же его назвати? Буде столяр. Веде п'ятого до ліса. Стоїть явір. — Що то буде з того явора? — Калатало буде. Назвав его пастухом. Везе шестого. Стоїть берест. — Сину, що з того береста буде? — Та колеса, обіддя. Того буде стельмах. Везе смого до ліса. Стоїть вільха. — Що з тої вільхи буде? — Будуть ліжка. Того є столяр. Взяв восьмого, везе до ліса. Стоїть бук. — Що з того бука буде? — Будуть рискалі. То той буде називатисі таже столяр. Взяв дев'ятого, везе до ліса. Стоїть ясен. — Що з того ясена буде? — Буде віз, снасть до воза. То то стельмах. Взяв десятого до ліса. Стоїть ялина (ялиця) — боднар. Одинадцятий — смерека — боднар таже. Взяв він того дванадцятого дурного, везе в ліс — стоїть липа, кучерява липа груба, памолодки широко розпустила. — Сину, що з тої липи буде? — Будуть мотузки з лика. Став дурний мотузки з лика робити. Якось прийшов до нього "дух святий при хаті", питає: — Що ти робиш з тих мотузків? Той каже: — Де йно є ви всі, то я вас буду вішати на тих мотузках. Отже той злий злякався, пішов до старшого, кривого: — Що з ним робити? — Задаймо ему покуту, чи зроби. . Там стоїть коло багна кобила, чи він її обнесе три рази навколо багна? Взяв его менший дідько до багна. Каже тому дурному: — Бери! Дурний каже: — Бери перше ти, хто хутше обнесе. Той злий дух взяв, обніс, аж ему очі вилізли, а дурний сів на кобилу та й три рази обігнав багно, та ему легко пішло. Пішов дідько до старшого, каже: — Біда! Я взяв наперед себе, аж мені вочі вилізли, а він взяв межі ноги, аж лист свистав. Старший знов его післав до того дурного: — Вийди з ним у чисте поле (він мав таке яйце), хто вище кине. Як кинув дідько, трудно оком зглянути — впало на землю, сім локтів в землю впало. Той дурний каже так: — Як я кину (а місяць світить), то мій брат (тото місяць він називав братом своїм) наставляє руку, то як я кину, то він тобі не дасть. А дідько злякався, каже: — Не кидай! Пішов до старшого: — Що з ним робити? — Виведи его у чисте поле, там стоїть корч. Котрий котрого злапає. І дідько каже до дурного: — Я побіжу наперед, чи ти мене злапаєш. А дурний каже: — Ти, дурний, я маю такого брата маленького, що як я свисну, як він піде, то ти его не доженеш, не то мене. І дідько злякався, і пішов до старшого: — Що з ним робити? А старший каже: — Іди, спитай его, що він хоче за то — треба ему заплатити. А дурний каже: — Я ніц не хочу, йно жидівський шаламок грошів. Виколав він яму шість ліктів глибока і шість ліктів широка, а зверху діра до теї ями, йно тільки що шаламок влізеться. І ті злі духи носять мішками гроші, насипали повну яму. А він не мав з ким покинути яму з грішми і сидить під липою, аж прилітає сова і сіла на липі, і крикнула: — Гуп! Гуп! А дурний каже: — Ти вже от тут пильнуй моїх грошей! І сова сиділа на липі, і дідько сів на грошах і пильнували, а дурний побіг додому. Прибіг додому, каже: — Тату, беріть дванадцять фір і їдьте за мною. Але батько ему каже: — Ти дурний, що ти говориш, чи я маю їхати з дванадцятьома фірами за тобою, коли ти не маєш розуму! А він каже до вітця: — Їдьте, ніц не питайте, а будуть гроші. І отець запряг коні, дванадцять фір, поїхав з ним, а на грошах сидить дідько, стереже тих грошей. А він перехрестився, а дідько з грошей втік, вступився. Зачали брати тіі гроші на фіру, набрали дванадцять фір, але половина ся лишила. Завезли тіі гроші і приїхали другий раз по ті гроші. Знов було дванадцять фір. І з дурного дванадцятого сина зістав наймудріший. Привіз він гроші додому, дав на службу Божу і на посвячення дому, і спросив багато людей на тую ціль. А старший брат, котрий зістав трачем, був бідний, хоть сі писав богач, але був бідний. Каже до дурного: — Брате,

як ти до того дійшов, що ти маєш тільки всього маєтку? А той брат наймолодший йому відказує: — Преси Бога, і тобі Бог дасть. І тоді просить той брат найстарший у нього, того дурного, чвертку жита. А дурний до него каже: — Дай я тобі вийму їдно око і дам тобі чвертку жита. І найстарший дав ему вийняти око, і наймолодший вийняв ему око. І дав ему чвертку жита. І що з того? Не вистачило того жита навіть на дві неділі. Прийшов другий раз найстарший брат і каже: — Брате, дай мені ще одну чвертку жита. А дурний каже: — Ну, давай друге око я тобі виколю і дам чвертку жита. Але ж помислив дурний над тим, встид ся зробило. — Я тобі, брате, не виколю ока, тільки відпусти мені за те око, що я тобі виколов, а я тобі дам іще збіжжя і більше, як чвертку. І дав ему збіжжя на стільки, що старший брат справляв баль і посвячування дому, за то, що его брат помилював і дав ему збіжжя і грошів, котрі ему потрібні для посвячування.

 Записано Осипом Роздольським у с.Берлин (сучасної Львівської обл.), у Кгосподаря Кулика в грудні 1895 р. Стиль запису збережено.